

Met het oog op de 4e Nota over de Ruimtelijke Ordening worden in dit artikel een aantal aandachtspunten voor wat betreft de landelijke gebieden in de drie noordelijke provincies opgevoerd die een rol spelen in de 4e Nota over de Ruimtelijke Ordening.

Landelijk gebied nabij Vries

DE NEDERLANDSE SAMENLEVING STAAT OP de drempel van de 21e eeuw. Veel zal veranderen in onze maatschappij. Deze veranderingen zullen ingrijpende gevolgen hebben voor het gebruik van de ruimte in Nederland. De Regering geeft in de 4e Nota over de Ruimtelijke Ordening aan op welke wijze zij in haar ruimtelijk beleid de 21e eeuw tegemoet wil treden. Van belang is dat naast een ruimtelijk beleid ook een actief milieubeleid wordt gevoerd. Beide beleidsterreinen kunnen elkaar wederzijds ondersteunen. In aanvulling op het algemene milieubeleid kan

daarbij ook gebiedsgericht milieubeleid een rol spelen.

De voornemens voor beleidskeuzen die in de 4e Nota worden gemaakt berusten op de volgende basisdoelstellingen: *'Het bevorderen van zodanige ruimtelijke en ekologische kondities dat de wezenlijke strevingen van individuen en groepen in de duurzaamheid van het fysisch milieu zo goed mogelijk worden gewaarborgd'.*

Hierbij zal aanpassing van de kwaliteit van de ruimte veel vaker het antwoord zijn op veranderingen dan uitbreiding van de kwantiteit van het ruimtebeslag voor de diverse functies

LANDELIJKE GEBIEDEN IN NOORD- NEDERLAND EN DE 4^e NOTA

Jan Jaap Hooft,
in samenwerking met
A. D. Oostru en A. W. van Reenen

van de ruimte. De ruimtelijke kwaliteit wordt in deze zin bepaald door combinatie van de factoren gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde van onze omgeving.

Kwaliteiten landelijke gebied

a Ruimtelijke verscheidenheid

De drie noordelijke provincies zijn weinig verstedelijkt en kennen een grote verscheidenheid van steden en dorpen.

Het gebied wordt verder gekenmerkt door zeer verschillende landschapstypen. Op de

Natuurgebied De Tjamme, een overwinteringsplaats voor vogels tussen Beerta en Finsterwolde

Friese zandgronden, in Drente en in Zuid-oost-Groningen is het landschap kleinschalig. Daar omheen ligt, in een schil van west naar oost een grootschalig landschap met daarin nog het kleinschalige Westerwolde. De drie provincies zijn rijk aan gebieden met een hoge internationale natuurwaarde: de waddeneilanden, de Waddenzee, de meren en veenweidegebieden in Friesland. Ook de Drentse heidevelden, hoogveengebieden en bossen dragen bij tot een grote natuurlijke en daarmee ook ruimtelijke verscheidenheid van het noorden.

b *Economie*

De landbouwsector, en dan met name de akkerbouw en de veeteelt, is voor de landelijke gebieden in Groningen, Friesland en Drente van groot belang. In het noorden wordt een relatief grote bijdrage aan de nationale productie in deze sector gerealiseerd.

De agrarische toeleverende en verwerkende industrie heeft zich in het verlengde hiervan sterk ontwikkeld.

In toeristisch rekreatief opzicht beschikt het gebied over belangrijke mogelijkheden en potenties. Het gaat dan vooral om de kleinschalige landschappen op de zandgronden van Zuidoost-Groningen en delen van Drente en de Friese Wouden, om het merengebied van Friesland, om het uitgebreide kanalen- en vaartenstelsel en om de waddeneilanden. Ook mag in dit kader de Waddenzee zelf als een uniek natuurgebied van internationale betekenis niet worden vergeten. De grote ruimtelijke verscheidenheid, de relatieve rust en het

schone milieu vormen — mits ze worden gekoesterd en met zorg ontwikkeld — ook voor de noordelijke economie een waardevol element.

Veranderingen landelijk gebied

In het landelijke gebied zijn een aantal ontwikkelingen gaande die van grote invloed zullen zijn op de kwaliteit van de ruimte.

De eerste ontwikkeling hangt samen met de economische en technologische veranderingen in de landbouw. Deze ontwikkelingen zijn onzeker in verband met de sterke afhankelijkheid van bovenationale ontwikkelingen. De volgende ontwikkelingen lijken echter waarschijnlijk.

In de rundveehouderij daalt het aantal bedrijven snel. Naar verwachting zal het aantal bedrijven rond de eeuwwisseling met 30 à 40 % zijn gedaald. Verder zal het aantal koeien dalen naarmate de produktiviteit stijgt. In sommige gebieden met een lage veebezetting kan dit leiden tot extensivering van het grondgebruik. In de akkerbouw zal de nadruk liggen op het verlagen van de kostprijs. Ook hier is sprake van bedrijfsvergroting, waardoor wellicht rond de eeuwwisseling het aantal bedrijven met 40 % is verminderd.

De tweede ontwikkeling is de groeiende aandacht voor de versterking van de niet-agrarische functies in het landelijk gebied. Het gaat daarbij om het aanbieden van betere rekreatiemogelijkheden en om kwalitatieve verbetering en duurzame instandhouding van natuur- en landschapswaarden.

De kwaliteit van het landschap blijkt één van de belangrijkste dragers te zijn voor toeristische rekreatieve ontwikkelingen.

Voor de watersport zijn de meren en plassen belangrijk maar ook de gebieden met vaarten en kanalen zijn van belang.

In de hogere delen van de drie noordelijke provincies zijn de kleinschalige en bosrijke gebieden in trek. De gedachten om te komen tot natuur- en landschapsontwikkeling winnen met name in deze gebieden veld.

Verder hechten wij in toenemende mate belang aan milieukwaliteit en aan instandhouding van de waterkwaliteit.

Van de genoemde ontwikkelingen is de landbouwontwikkeling dominant. Van het landelijk gebied in de drie noordelijke provincies wordt $\frac{1}{2}$ tot $\frac{3}{4}$ deel voor landbouwdoelinden gebruikt.

Een andere ontwikkeling die voor Groningen, Friesland en Drente van belang is, is de verandering in de waterhuishouding. De versnelde zeespiegelrijzing betekent dat geleidelijk rekening moet worden gehouden met invloeden op het waterbeheersingssysteem en een toename van zoute kwel. Verder is zowel nationaal als internationaal het beleid gericht op het tegengaan van vervuiling van het water. De regering acht het nodig dat, aanvullend op het bestaande beleid, een perspectief te ontwikkelen voor Nederland-Waterland. Hierbij wordt bijzondere aandacht gericht op de natte gebieden in Friesland. De kansen voor deze gebieden spitsen zich merendeels toe op versterking van de natuurfunctie, waar mogelijk gekombineerd met verbeterde

ring van de agrarische structuur en met het benutten van toeristisch-recreatieve mogelijkheden. Tot deze gebieden behoren zowel watergebieden als veenweidegebieden.

Beleidskeuzen

Van belang hierbij is om op te merken dat de regering kiest voor een selectief beleid. De nota richt zich op maatschappelijke veranderingen waarvan de ruimtelijke gevolgen zo ingrijpend zijn dat beleidsaanpassingen nodig zijn. De 4e nota geeft dan ook geen volledig nieuw en integraal beeld van de gewenste ruimtelijke inrichting van het land.

Driehoek Assen — Drachten — Groningen

Indien de betrokken provinciale besturen, evenals het rijk het belang inzien van een nadere uitwerking van het ontwikkelingsperspektief voor het gebied Groningen — Assen — Drachten, zal het rijk daaraan zijn medewerking verlenen. Deze nadere uitwerking zou wat het rijk betreft gericht moeten zijn op:

- de ontwikkelingsmogelijkheden van het stedelijk knooppunt Groningen
- de versterking van de functionele samenhang tussen Drachten, Assen en Groningen
- de benutting van de verscheidenheid aan vestigings- en woonmilieus zonder de kwaliteiten van het gebied als geheel aan te tasten
- de benutting van de ontwikkelingskansen van de luchthaven Eelde, als start- en landingsbaan wordt verlengd

Friese merengebied

Voor het Friese merengebied en Noordwest-Overijssel zal, in samenwerking met de betrokken provincies, gezocht worden naar mogelijkheden om de toeristisch-recreatieve potenties en de mogelijkheden voor natuurontwikkeling in en tussen deze gebieden te benutten. Daarbij wordt een haalbaarheidsstudie overwogen naar de mogelijkheden van een doorgaande recreatieve vaarroute tussen Kuinre en Lemmer.

Friese veenweidegebieden

- Voor de veenweidegebieden in het algemeen is het beleid gericht op het in stand houden van het open, waterrijke karakter, op een duurzaam agrarisch gebruik en op het behoud en waar mogelijk versterking van de ecologische infrastructuur.
- In de veenweidegebieden waar mede door

de minder gunstige productie-omstandigheden sprake zal zijn van een extensief landbouwgebruik en daarmee van kansen voor een grote mate van verweving tussen landbouw en natuur, wordt handhaving van de ruimtelijke structuur voorgestaan. Dit betreft het noordelijk deel van het Fries veenweidegebied. Bevorderd zal worden dat gebieden met blijvend suboptimale productie-omstandigheden onder de uit te breiden 'Bergboerenregeling' worden gebracht, voorzover dit in het kader van het EG-beleid mogelijk is.

- Voor het zuidelijk deel van het Friese veenweidegebied geldt dat een aanpassing van de ruimtelijke structuur wordt voorgestaan.

Noord-Drente

Uit nationaal oogpunt is dit gebied van betekenis gezien de landschappelijke karakteristiek (zeer kleinschalig, grote mate van verweving van functies), de recreatieve waarden en de ecologische betekenis.

Voor dit gebied is zowel een beleid denkbaar dat is gericht op handhaving van de ruimtelijke structuur (met name met het oog op de landschappelijke karakteristiek als een beleid gericht op aanpassing van de structuur (met name met het oog op natuurontwikkeling op aanzienlijke schaal).

Dit gebied wordt thans aangemerkt als studiegebied.

Water

De toevoer van gebiedsvreemd water naar gebieden die ondermeer vanuit een oogpunt van natuur en landschap waardevol zijn zal worden beperkt door landinrichtings- en waterstaatswerken. Tevens zal in dit kader worden bevorderd dat schoon water per gebied langer wordt vastgehouden.

Onderzocht zal worden of het gebruik van moerassystemen voor waterzuivering mogelijk is en in hoeverre dit kan samengaan met natuurontwikkeling en recreatie.

De mogelijkheden tot en de ruimtelijke konsekventies van een aanwijzing van gebieden met strategische watervoorraden zal worden onderzocht. Gedacht wordt aan o.m. het Drents Plateau.

Het thans voorliggende beleidsvoornemen van de 4e Nota ligt vanaf 17 maart 1988 gedurende drie maanden voor een ieder ter inzage. Tot uiterlijk 4 maanden na de datum van het ter inzage liggen kan iedereen schriftelijk reageren.

Daarna zal de tekst van de regeringsbeslissing over de 4e Nota uiterlijk negen maanden nadat het beleidsvoornemen ter inzage is gelegd ter goedkeuring worden aangeboden aan de Staten Generaal.

Idemastate bij Kollum